

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio sexta. Vtrum veritas sit in rebus an in anima seu intellectu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

esse aliter quam sit, & tunc est falsitas.

7. AD PRIMVM argumentum in oppositum dicendum, quod verum dicitur esse perfectio intellectus, quia actus quo intellectus intelligit rem sic esse sicut est, est actus summè conueniens intellectui cuius natura est cognitio rerum, sed ipsum verum formaliter acceptum non est perfectio intellectus, sed est denominatio obiecti conformiter se habentis secundum esse intellectum, & secundum esse reale.

8. Ad secundum dicendum quod illud quod non est ens reale est nihil realiter, est tamen ens rationis. Nam ens diuiditur in ens rationis & ens reale. Quod autè ulterius dicitur, quod homines nituntur ad sciendum veritatem contra arguentes, quia si veritas sit aliquid reale non est aliud quam relatio conformitatis intellectus ad rem intellectam. Constat autem quod non omnes nituntur ad sciendum istam relationem, ergo nec ad sciendum veritatem sic acceptam. Qualiter ergo intelligendum est quod homines nituntur ad sciendum veritatem sic verè, non quod veritas quantum ad id quod dicit formaliter sit obiectum & principaliter cognitum, sed quia homines nituntur scire naturas rerum, & habitudines earum quæ cum cognoscuntur sic esse & sic se habere, prout est in naturis earum, tunc est veritas quæ est conformitas rerum, ut intellectus sunt ad seipsas ut existunt.

QVÆSTIO SEXTA.

Vtrum veritas sit in rebus an in intellectu.

Th. ubi supra.

Secundo queritur in quo sit veritas, vtrum sit in rebus an in intellectu. Et arguitur quod sit in intellectu, primo per dictam Arist. 6. metaphys. qui dicit quod bonum & malum sunt in rebus, verum & falsum in anima.

2. Secundo per rationem, quia relatio est maximè in illo extremo quod dependet, sed veritas est relatio conformitatis intellectus ad rem intellectam, intellectus autem est dependens ad rem intellectam & non e converso, ergo veritas est in eo.

3. IN CONTRARIUM arguitur, quia omnis respectus est in suo fundamento, sed fundamentum veritatis est entitas rerum, ergo in entitate rerum est veritas.

4. RESPONSIÓ. illi qui dicunt veritatem esse respectum reale conformitatis intellectus ad rem intellectam, dicunt quod veritas est in intellectu sicut in subiecto vel potius sicut realis respectus in suo fundamento. Et ad hoc adducunt duas rationes. Prima talis est, quando cum aliquid dicitur tale ex ordine ad aliud in quo consistit & dicitur tale, primò dicitur tale causaliter, & secundum formaliter, sed res dicitur vera illo modo ex ordine ad intellectum, ergo & c. maior declaratur per exemplum, nam quia medicina dicitur sana ex ordine ad animal sanum in quo consistit medicina dicitur sana causaliter & animal formaliter, minor probatur, quia ubi est processus à mouente ad motum consistit in re mota, sed in processu à re ad intellectum est processus à mouente ad motum, ergo, & c.

5. Secundo sic, quia veritas est rectitudo passiva, scilicet rectitudo eius quod rectificatur, quia est imago & exemplatum, sed intellectus se habet ad rem intellectam sicut passivum ad mouens, ergo adæquatio intellectus est veritas formaliter & in re est solum causaliter, & ut sic est causaliter vera.

6. Sed contra hoc arguitur primò, quia inter intellectum diuinum & suum principale obiectum, puta quum intelligit seipsum esse summè perfectum ex nulla parte est adæquatio passiva, & tamen est ibi veritas, ergo veritas non recipit adæquationem passivam.

7. Secundo, quia contingit intelligere verè illud quod nullam entitatem reale habet, sicut quod chimera est chimera, sed talia non entia nihil possunt adæquare sibi realiter, ergo & c.

8. Tertio, quia intellectus potest moueri ad verè intelligendum ab alio quàm à re intellecta (sicut Deus posset mouere intellectum meum ad intelligendum Antichristum futurum) sed talis veritas non consisteret in habitudine intellectus ad rem intellectam à qua non esset motus, ergo veritas non requirit adæquationem passivam ex parte intellectus, vel illius in quo est per eandem rationem, vel per aliam

quas earum, pater quod veritas non est relatio actus intelligendi ad rem intellectam, tanquam mensurati ad mensuram, quia in cognitione Dei respectu sui est veritas, sed ibi non est relatio mensurati ad mensuram, nisi forte secundum rationem, ergo veritas non est relatio mensurati ad mensuram, vel est relatio solum secundum rationem, & non secundum rem, cuius oppositum alii dicunt.

9. DICENDVM est ergo aliter, quod veritas formaliter dicta non est in rebus, sed in intellectu, non quidem subiectiue, sed obiectiue tantum. Quod non sit in rebus pater, quia quicquid est in rebus est in eis circumscripto omni actu intelligendi, sed veritas formaliter sumpta non est sine actu intelligendi, ergo veritas formaliter sumpta non est in rebus. Dico autè formaliter, quia veritas sumpta materialiter vel fundamentaliter bene est in rebus, sicut dictum fuit in præcedente questione.

10. Per idem patet quod veritas non est in intellectu subiectiue, non quidem est in intellectu subiectiue est res vera, & non ratio tantum, veritas autem est ens rationis, ut probatum fuit in præcedente quæstione, ergo ipsa non est in intellectu subiectiue.

11. Relinquitur ergo tertium, quod veritas sit in intellectu obiectiue, non quidem sicut obiectum cognitum principaliter, sed ut quidam modus conueniens rei solè ut est cognitum. Iuxta quod est intelligendum quod sicut distinguimus triplicem actum intelligentium, videlicet simplicem, duplicem, & discursivum, sic sunt entia rationis in triplici differentia, quia quædam conueniunt rei, prout est cognitum per intellectum simplicem, sicut vniuersale genus & species. Quædam conueniunt rei, ut est intellecta per intellectum enunciatiuum componentem vel diuidentem, sicut affirmatio & negatio, & per consequens veritas & falsitas. Alia verò consequuntur rei, prout sunt obiectiue in intellectu discursiuo, sicut antecedens & consequens, syllogismus, enthymema & similia, de quibus omnibus tanquam de entibus rationis considerat logicus.

12. AD RATIONES in oppositum respondendum est primò ad dictam Arist. quod verum & falsum sunt in anima, non quidem subiectiue, sed obiectiue.

13. Ad secundam dicendum, quod relatio realis est potissimè in extremo quod dependet, sed relatio rationis non est in aliquo subiectiue, sed solum in intellectu obiectiue modo quo prius fuit expositum.

14. Per idem patet ad argumentum alterius partis, quia respectus realis est in fundamento, sed respectus rationis qualis est veritas quæ non est aliud quam respectus coloris rei, ut intellecta est ad seipsam, ut existit non est nisi in intellectu obiectiue, tanquam quidam modus conueniens rei solum ut est cognitum.

DISTINCTIO XX.

Sententia huius literæ in generali & speciali.

Nunc ostendere restat. Superius probauit Magister æqualitatem personarum in magnitudine & æternitate. Hic probat æqualitatem earum in potestate earum. Et diuiditur in duas partes. Primò proponit intentum. Secundo probat intentum. Secunda ibi, Nihil inquit patre minus. Secunda diuiditur in duas. Primò probat intentum per autoritatem. Secundo per rationes. Secunda ibi, Item alio modo. Prima istarum diuiditur in duas. Primò proponit probationem Aug. Secundo excludit duas rationes erroneas. Secunda ibi, Sed inquit pater à nemine. Illa pars in qua probat intentum per rationes diuiditur in tres partes. Primò ponit rationem. Secundo confirmat per simile. Tertio excludit quandam hereticam responsionem. Secunda ibi, Hæc autem per similitudinem. Tertia ibi, Sed forte dices, Hæc est sententia lectionis in generali.

2. IN SPECIALI verò sic procedit Magister, & primò proponit personas esse æquales in potentia extensiuè, quia quæcumque potest vna persona possunt & alia, & à qua virtute potest vna persona possunt & alia, eadem virtute. Postea probat hoc per autoritatem, & est probatio talis. Si filius habet in potestate minus quam pater, filius non habet omnia que habet pater, sed quæcumque habet pater habet filius, ergo non habet minus in potestate quam pater. Postea excludit vnam responsionem hereticam ad rationem inductam quæ talis est, verum est quod quicquid

habet